Forskningsrådet

Årsrapport 2008 Samfunnsvitenskapelig petroleumsforskning - PETROSAM (2007 - 2012)

Året 2008

PETROSAM har i løpet av 2008 kommet i full drift. Etter at det i 2007 hadde vært gjennomført en grundig prosess rundt utarbeidelse av programplan, utlysning og prosjektutvelgelse der man hadde valgt å konsentrere satsningen til noen få relativt store prosjekter, ble det i januar 2008 innvilget midler til to slike større satsninger: Ett om Russland med særlig fokus på nordområdene og den Kaspiske regionen og ett som dekket de prioriterte forskningstemaene Forvaltningen av norske olje- og gassressurser samt Internasjonale utviklingstrekk og verdien av de norske petroleumsressursene. Etter en ytterligere utlysningsrunde ble det i juni innvilget midler til ett tredje prosjekt med fokus på Midtøsten som petroleumsprovins.

Alle prosjektene er kommet godt i gang med både forskning og formidling.

Programmets mål

Petroleumssektoren er av stor samfunnsmessig betydning for Norge. Det er derfor viktig å stimulere til at det utvikles forskningsbasert kunnskap som grunnlag for politikk og industrielle beslutninger samt å sikre rekruttering av nye forskere innen samfunnsvitenskapene til petroleumsområdet. PETROSAM innebærer på den ene siden en videreføring av den samfunnsvitenskaplige forskningen som siden 1982 har funnet sted gjennom programmene Olje og samfunn, Petro, Petropol I og Petropol II. Samtidig er det et viktig mål i satsningen gjennom PETROSAM-programmet at det i sterkere grad enn tidligere bør legges til rette for å utvikle noen sterke fagmiljøer som også kan hevde seg internasjonalt på feltet.

Hovedmål

PETROSAM har som overordnet mål å videreutvikle kompetanse om samfunnsmessige forhold som grunnlag for strategi og politikkutforming hos norske myndigheter og næringsliv i petroleumssektoren. Kompetanseoppbyggingen skal skje gjennom tett brukerinvolvering.

Delmål

PETROSAM har to delmål: For det første skal programmet bidra til at det utvikles mer stabile, varige og kompetente forskningsmiljøer i Norge innen samfunnsvitenskaplig petroleumsforskning. Ambisjonen er å utvikle sterke fagmiljøer som kan hevde seg internasjonalt innenfor de temaområdene programmene omhandler. For det andre skal PETROSAM bidra til å øke kunnskapen innenfor tre prioriterte forskningsområder: (i) Forvaltningen av norske olje- og gassressurser, (ii) Internasjonale utviklingstrekk og verdien av de norske petroleumsressursene og (iii) Utviklingen i sentrale petroleumsprovinser.

Økonomi og prosjektomfang

Disponibelt budsjett i 2008: ***22 328 825***

Forbruk i 2008: ***11 128 596***

Programmets finansieringskilder i 2008: Olje- og energidepartementet (OED), StatoilHydro

Antall og type prosjekter i 2008: 3 forskerprosjekter

Vurdering av måloppnåelse og faglige utfordringer

PETROSAM bidrar til forskning som har svært stor brukernytte gitt den helt sentrale rollen petroleumssektoren spiller for norsk økonomi og politikk. Programmet må for 2008 fremdeles sies å ha vært i en oppstartfase. Likevel er det allerede produsert forskning med nytte for sektoren, særlig gjennom forskningsprosjektet ”Petroleum industry research in economics and economic management (IRIS-prosjektet)” innenfor bl.a kontraktsanalyse, effekt av oljepris på

aktivitetsnivå i sektoren og globalisering av pris på naturgass og effekter fra dette på priser og kjøp og salg av naturgass. Dette prosjektet hadde allerede innen første oktober 2008 fått publisert 7 artikler i internasjonale tidsskrift med referee. I tillegg har de fått antatt en artikkel i det prestisjetunge tidsskriftet *American Economic Review*. De allerede høye tallene for publisering i internasjonale tidsskrift med referee må ses i lys av prosjektdeltakerne allerede i søknaden la opp til at noe av forskningen ville bygge videre på allerede opparbeidet kunnskap i fagmiljøene. Midlene fra PETROSAM har bidratt med ressurser til å produsere artikler som bygget på denne tidligere forskningen.

Ett viktig delmål med PETROSAM er å utvikle sterke fagmiljøer på tvers av etablerte institusjoner. Modellen med å bevilge midler til tre større prosjekter over en femårsperiode skal bidra til dette, og programstyret har vektlagt at prosjektene aktivt bruker seminarer som en arena der deltakerne i prosjektet møter hverandre og sentrale brukere for å diskutere aktuelle temaer knyttet til den pågående forskningen. I 2008 startet også programstyret planleggingen av det første PETROSAM-seminaret, som er intendert å være ett årlig bredere anlagt seminar rettet mot forvaltningen og næringslivet med deltakende forskere på tvers av de tre prosjektene. Til dette seminaret skal også andre forskere – norske og utenlandske – inviteres som deltakere og/eller innledere.

Fordi man i 2007 valgte å gjennomføre en grundig prosess tilknyttet til programplanen og utlysning av midler ble det ikke bevilget midler til forskning dette året, og overførte midler fra 2007 er hovedårsaken til at programmet fremstår med ett markert underforbruk i 2008. Alle prosjektene ligger bra an i henhold til sine tidsplaner. Gjennom prioriteringen av forskning på nordområdene i Russland bidrar programmet til oppfyllingen av Forskningsrådets Nordområdestrategi. Det er en utfordring at forskningen i programmet er sterkt mannsdominert. To av de fire doktorgradsstipendiatene kvinner, noe som må sies å være bra.

Nøkkeltall, 2008

Antall prosjekter: ***3 totalt, alle er nye i 2008***
Dr.gradsstipendiater: ***1,2 årsverk, utgjør 4 personer, hvorav 2 kvinner***
Postdoktorstipendiater: ***0***
Andre relevante nøkkeltall kan settes inn her (i tillegg til punktene over)

IRIS-prosjektet har 3 Dr.gradsstipendiater hvorav en er kvinne. RUSSKASP-prosjektet har en Dr.gradsstipendiat, som er en kvinne.

Resultatindikatorer, 2008

Avlagte doktorgrader: (antall totalt, herav antall kvinner) ***0***

Vitenskapelige artikler med referee: ***7***

Vitenskapelige artikler uten referee: ***1***

Annen publisering/kommunikasjon:

Publiserte foredrag fra int.møter: ***2***
Andre rapporter/foredrag mv: ***8***
Formidlingstiltak mot relevante målgrupper: ***25***
Allmennrettede formidlingstiltak: ***8***
Oppslag i massemedia: ***28***

Andre relevante resultatindikatorer kan settes inn (i tillegg til de over)

Kommentarer til tallene:

Det drives aktiv formidling, noe som også vektlegges av programstyret. Den allerede svært høye graden av publisering i internasjonale vitenskaplige tidsskrifter med referee, er i sin helhet knyttet til ett av prosjektene: *Petroleum industry research in economics and economic management.* Som omtalt over bygger disse artiklene også på arbeid som var gjennomført før PETROSAM-programmet gav støtte til de samarbeidende fagmiljøene. Disse publiseringstallene er for øvrig en særdeles god indikator for at forskningsmiljøene tilknyttet dette prosjektet, og som har blitt styrket gjennom PETROSAM, leverer forskning på høyt nivå internasjonalt.

Viktigste aktiviteter i 2008

Forskningsfaglige aktiviteter:

Etter den første tildelingsrunden som ble avsluttet i januar ble det klart ett behov for en ny utlysning av ett forskningsprosjekt om Midtøsten som petroleumsprovins. Det ble mottatt to søknader, og etter søknadsvurdering ble prosjektet ”The Gulf Investment Framework” anmodet om å sende en revidert søknad som ble endelig innvilget i juni 2008. Etter denne innvilgingen er det fremedels noe forskningsmidler som gjenstår, og det tas sikte på en ny utlysning i 2009 eller senest tidlig i 2010.

Kommunikasjons- og formidlingstiltak:

Programstyret vektlegger at prosjektene driver aktiv formidling, også gjennom å arrangere prosjektseminarer ca en gang per halvår der både forskerne i prosjektene og sentrale brukere deltar. Programstyret ønsker at det i tillegg skal arrangeres ett årlig mer bredt anlagt seminar; PETROSAM-seminaret - der også utenlandske forskere inviteres som ”key note speakers”. Forskerne er allerede aktive formidlere på andre måter. Det er en utfordring å få slik formidlig spredt bedre på tvers av prosjektene, for eksempel gjennom bruk av programmets egne nettsider.

Driftsrelaterte aktiviteter:

Det har vært avholdt 5 programstyremøter. Prosjektene har til sammen arrangert 3 prosjektseminarer, alle i regi av RUSSKASP-prosjektet og ett internseminar (Midtøsten-prosjektet)

Høydepunkter og funn

I 2008 er det særlig prosjektet Petroleum industry research in economics and economic management som peker seg ut med tanke på publisering av artikler i internasjonale tidsskrift med referee. Ett av hovedfunnene er fra forskning på boreaktivitet. Forskning fra prosjektet viser at borekostnader har økt kraftig de siste årene, og utgjør mer enn halvparten av kostnadene i nye utbygginger på sokkelen. Gjennom statistiske analyser av boredata er det kartlagt fire hovedårsaker til dette: Økt oljepris, flere letebrønner, økt vanndyp og flere lange brønner.

Ett annet område der det har vært gjort viktige funn er innenfor kontraktsanalyse. En artikkel basert på dette arbeidet: ”Endogenous Verifiability and Relational Contracting” ble i desember 2008 akseptert i det prestisjetunge tidsskriftet *American Economic Review*. Artikkelen Den analyserer sammenhengen mellom formelle (juridisk bindene) og uformelle kontrakter, og ser blant annet på hvordan regler for kontraktsbrudd og kvaliteten på rettssystemet innvirker på uformelle ikke-bindene avtaler mellom bedrifter eller enkeltpersoner. Resultatene vil danne grunnlaget for UiS’ videre forskning på optimal design av riggkontrakter og oljeservicekontrakter. Under en bore-operasjon skjer det jevnlig hendelser som ikke på forhånd lar seg regulere av formelle juridiske kontrakter, og der man i stedet må støtte seg til såkalte relasjonskontrakter, dvs. uformelle avtaleforhold mellom partene. Denne type relasjoner er også avgjørende for en vellykket etablering av integrerte operasjoner